

Èlìjà — Nọmbà Mejo

Jérìkò

Jeff Pippenger

2023-10-09

Ní ibèrè Ísírèlì àtìjọ gégé bí orílẹ̀-èdè gidi, àti pẹ̀lú ní ibèrè Ísírèlì ẹ̀mí ti ọ̀de ọ̀nì, ní irínjǎ Òkun Pupa, lẹ̀yìn nǎà sí ní àǵálù irẹ̀wèsì nílá nǎà, ọ̀wọ̀wọ̀ àdánwò tí n tẹ̀sìwájú bẹ̀rẹ̀, tí nígbèyìn-gbèyìn dé sí àdánwò ikeyìn. Ìkùnà nínú àdánwò ikeyìn yẹn nínú ìwé Numbers àti nínú itàn àwọn Millerite jẹ́ àmì ibèrè irin-àjò ìṣàkiri nínú aginjù.

“Fún ọ̀dún m̀erínlélógójì ni àìgbàgbó, ikùnràhùn, àti ìṣòtẹ̀ dí Ísírèlì ìgbàani lówó kúrò ní ilẹ̀ Kenaani. Àwọn ẹ̀ṣẹ̀ kan nǎà ni wọ̀n ti fa idádúró fún iwọ̀lẹ̀ Ísírèlì ọ̀de-ọ̀nì sínú Kenaani ọ̀run. Nínú ọ̀ràn méjèjì, àwọn ilérí Ọ̀lọ̀run kò ní ẹ̀bi kankan. Àìgbàgbó, ifẹ̀ ayé, àiyàsímímọ̀, àti ìjǎ láàárín àwọn ènìyàn tí n jẹ́wọ̀ pé àwọn jẹ́ ti Olúwa ni wọ̀n ti jẹ́ kí a dúró nínú ayé ẹ̀ṣẹ̀ àti ibànújẹ̀ yìi fún ọ̀pọ̀ ọ̀dún.”

“A lè ní láti dúró níhìn-ín nínú ayé yìi fún ọ̀pọ̀ ọ̀dún sí i nítorí àìgbọ̀ràn, gégé bí àwọn ọ̀mọ̀ Israeli ti ẹ̀; ṣùgbọ̀n nítorí Kristi, àwọn ènìyàn Rẹ̀ kò yẹ́ kí wọ̀n fi ẹ̀ṣẹ̀ kún ẹ̀ṣẹ̀ nípa fífí àbájáde ọ̀nà iwà búburú tiwọ̀n kàn án Ọ̀lọ̀run.” Evangelism, 696.

Ní ọ̀pin itàn Ísírèlì àtìjọ, gégé bí ó ti rí ní ibèrè, ilànà idánwò onítẹ̀sìwájú kan wà, èyí tí ó parí nígbà tí a kó Ísírèlì gidi àtìjọ lọ sí ìgbèkùn ní Bábílónì. Ní ọ̀pin Ísírèlì ẹ̀mí ti ọ̀de-ọ̀nì, àwọn nǎà yòò dojú kọ ilànà idánwò onítẹ̀sìwájú kan. Ilànà nǎà parí nígbà tí a ba borí àwọn Adventist Laodíkèá ní ọ̀fin ọ̀jọ̀-ìsinmi Sunday. Gégé bí ó ti rí pẹ̀lú Ísírèlì àtìjọ, a ó kó Ísírèlì ọ̀de-ọ̀nì lọ sí ìgbèkùn ní Bábílónì ẹ̀mí.

Ìṣìṣẹ̀kẹ̀sẹ̀ Millerite tí ó bẹ̀rẹ̀ ní ọ̀nà àṣòtẹ̀lẹ̀ ní ọ̀dún 1798, tí ó sì parí ní ọ̀fin ní ọ̀dún 1863, jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ ìṣìṣẹ̀kẹ̀sẹ̀ àwọn ẹ̀gbẹ̀rún kan, ọ̀gọ̀rùn-ún m̀erínlélógójì tí ó bẹ̀rẹ̀ ní ọ̀dún 1989 tí ó sì parí ní iparí ayé idánwò ènìyàn àti ní Ìbọ̀wọ̀ Keji ti Kristi. Láàárín iparí ìṣìṣẹ̀kẹ̀sẹ̀ Millerite àti dídé ìṣìṣẹ̀kẹ̀sẹ̀ alágbára ti àngẹ̀lì kẹ̀ta, ni itàn ìjọ Seventh-day Adventist ti Laodicea tí a forúkọ̀sílẹ̀ ní ọ̀fin wà.

“Ìjinnà ọ̀jọ̀ mọ̀kànlá pére ni ó wà láàárín Sinai àti Kadeshi, ní ààlà ilẹ̀ Kenaani; àti pẹ̀lú irètí pé wọ̀n yòò tètẹ̀ wọ ilẹ̀ rere nǎà ni ẹ̀gbẹ̀-ogun Israeli tún bẹ̀rẹ̀ irinàjò wọ̀n nígbà tí àwọ̀sánmà nǎà paríparí fi àmì hàn fún ilọ̀sìwájú. Jèhófà ti ẹ̀ ṣẹ̀ ṣẹ̀ iyanu ní mímú wọ̀n jáde kúrò ní Ejibiti, àwọn ibùkún wo ni wọ̀n kò sì lè retí nìsinsìnyí, nígbà tí wọ̀n ti wọ̀ májẹ̀mú ní ilànà láti gba Ọ̀un gégé bí Aláṣẹ̀ wọ̀n, tí a sì ti jẹ́wọ̀ wọ̀n gégé bí àwọn ènìyàn àyànfẹ̀ ti Ọ̀gá-ògo Jùlọ̀?” Patriarchs and Prophets, 376.

Ìrin-àjò kúkúru wọ̀n parí sí ọ̀dún m̀erínlélógójì, nítorí àìgbọ̀ràn àti ànìgbọ̀ràn wọ̀n. Bí wọ̀n bá ti fi ìgbàgbó hàn tí ó dá lóri ìgbàlà alágbára wọ̀n kúrò nínú ẹ̀rú, kíakíá ni wọ̀n ì bá ti kojá odò Jódání, tí wọ̀n sì wọ̀ Ilẹ̀ Ilé́rí. Ìdènà àkókó wọ̀n lẹ̀yìn nǎà ì bá jẹ́ idènà kan nǎà tí Jósúà gbà lé e lówó nígbà tí ó yá. Lẹ̀yìn ọ̀dún m̀erínlélógójì, Ísírèlì gidi jáde kúrò ní aginjù sí Ilẹ̀ Ilé́rí, Jeriko sì ni ìgbésẹ̀ àkókó wọ̀n, ó sì dúró gégé bí ààmì agbára Ọ̀lọ̀run sí ìgbàlà fún gbogbo ẹ̀ni tí ó gbàgbó. Jeriko pẹ̀lú jẹ́ ààmì ìṣẹ̀ nǎà tí ẹ̀gbẹ̀ Millerite ní láti dojú kọ ní ọ̀dún 1863, ṣùgbọ̀n wọ̀n sẹ̀yìn padà sínú aginjù. Àmì

Elijah ní ìsopò tààrà pèlù ààmì Jeriko, ó sì yẹ kí a wo ìbàsepò ìtàn Elijah pèlù Jeriko.

Àwọn یشه yòókù ti Omri ڤe, àti agbára rẹ tí ó fihàn, ڤe a kò kọ wón sínú iwé ìtàn àwọn ọba Israeli bí? Nítorí nàà Omri sùn pèlù àwọn baba rẹ, a sì sin ín ní Samaria; Ahabu ọmọ rẹ sì jọba ní ipò rẹ. Ní ọdún kẹtadinlógbòn ti Asa ọba Juda ni Ahabu ọmọ Omri bẹrẹ sí í jọba lóri Israeli; Ahabu ọmọ Omri sì jọba lóri Israeli ní Samaria ọdún méjilélógún. Ahabu ọmọ Omri sì ڤe búburú ní ojú Olúwa ju gbogbo àwọn tí ó ڤáájú rẹ lọ. Ó sì ڤe pé, bí ẹni pé ohun kékeré ni fún un láti rìn nínú ẹڤe Jeroboamu ọmọ Nebati, ó ڤe Jezebeli ọmọbinrin Etibaali ọba àwọn ará Sidoni, ó sì lọ sin Baali, ó sì foribalẹ fún un. Ó sì gbé ڤe kan kalẹ fún Baali nínú ilé Baali, tí ó ti kọ ní Samaria. Ahabu sì ڤe ère Ashera; Ahabu sì ڤe ju gbogbo àwọn ọba Israeli tí ó ڤáájú rẹ lọ láti mú Olúwa Ọlórún Israeli bínú. Ní ojọ rẹ ni Hieli ara Beteli tún Jeriko kọ: ó fi Abiramu àkọbí rẹ lé ipilẹ rẹ, ó sì fi Segubu ọmọ rẹ àbíkeyin gbé ilẹkùn rẹ kalẹ, gégé bí ọrọ Olúwa tí ó ti sọ nípasẹ Joshua ọmọ Nuni. Elijah ara Tishibi, ẹni tí ó jẹ ọkan lára àwọn olùgbé Gileadi, sì wí fún Ahabu pé, “Gégé bí Olúwa Ọlórún Israeli ti wà láàyè, níwájú ẹni tí mo dúró, kí iri tabí ọjọ má ڤe sí ní àwọn ọdún wònyí, bí kò ڤe gégé bí ọrọ mi.” 1 Ọba 16:27–17:1.

Ìpádé ijà tí Èlìjà ní pèlù àwọn ọlórún Áhábù àti Jésibèlì ní Òkè Kámèlì jẹ ìdáhùn sí ipèyindà ijọba àriwá Israeli ní abẹ ọba rẹ ẹlẹkẹje, ẹni tí “ó ڤe ju gbogbo àwọn ọba Israeli tí ó ڤáájú rẹ lọ láti mú kí Olúwa Ọlórún Israeli bínú.” Ọrọ nàà ‘mú bínú’ nínú ẹڤe nàà jẹ itókasi sí “ojọ imúnibínú” tí ìdánwò kẹwáá nínú Nómà orí kẹrinlá sojú fún. Bí Áhábù ڤe mú Ọlórún bínú dúró fún ikeyin nínú àwọn ìdánwò mẹwáá tí iròyin búburú àwọn amí mẹwáá mú wá nínú Nómà orí kẹrinlá. Nítorí nàà, ó sojú fún ìdánwò ikeyin fún işisè Milléràiti àti ìdánwò ikeyin fún egbèrún lònà ọgórún-ún meringlélógójì.

Nítorí nàà, gégé bí Èmí Mímọ ti wí pé, Lóní, bí ẹ bá gbọ ohun rẹ, ẹ má ڤe mu ọkan yín le, gégé bí nígbà ibínú nàà, ní ojọ ìdánwò ní aginjù. Heberu 3:7, 8.

Ní ojọ isòtẹ àsotẹlẹ tí Ahab dúró fún, wòlì Elijah gbàdúra pé bí ó bá jẹ dandan, kí Ọlórún mú àwọn idájọ wá sórí Israeli, kí àwọn èniyàn Rẹ lè ronú pìwà dà kúrò nínú àwọn ẹڤe tí wón n bá ara wón lò.

“Àwọn èniyàn Ísírèlì ti n pàdànù ibèrù àti ọwọ wón fún Ọlórún dièdiè tí tí tí ọrọ Rẹ nípasẹ Jósúa kò fi ní agbára kankan lójú wón mó. ‘Ní ojọ ayé rẹ [Ahabu] ni Hieli ara Bèteli tún Jérìkò kọ: ó fi Abíràmù àkọbí rẹ lélé ipilẹ rẹ, ó sì gbé ibodè rẹ ró nípasẹ Ségúbù àbíkeyin rẹ, gégé bí ọrọ Olúwa, tí ó sọ nípasẹ Jósúa ọmọ Nuni.’”

“Nígbà tí Ísírèlì n yapa kúrò nínú igbàgbọ, Èlìjà dúró gégé bí wòlì olóótító àti olóótító sí Ọlórún. Ọkan rẹ tí ó jẹ olóótító bàjẹ gidigidi bí ó ti rí i pé àìgbàgbọ àti àìsòótó n yára ya àwọn ọmọ Ísírèlì kúrò lódò Ọlórún, ó sì gbàdúra pé kí Ọlórún gba àwọn èniyàn Rẹ là. Ó bẹ Ọlórún pé kí Olúwa má ڤe kọ àwọn èniyàn Rẹ tí n ڤe silẹ pátápátá, sùgbón kí Ó fi idájọ, bí ó bá jẹ dandan, jí wón sókè sí irónúpìwàdà, kí Ó má sì jẹ kí wón lọ síwájú sí i nínú ẹڤe dé àyè tí ó burú jù bẹẹ lọ, tí yóò sì mú kí wón ru ibínú Rẹ sókè kí Ó lè pa wón run gégé bí orilẹ-èdè kan.”

“Ọrọ Olúwa tó Èlìjà wá pé kí ó lọ sí ọdò Áhábù pèlù ikéde idájọ Rẹ nítorí ẹڤe Ísírèlì. Èlìjà rìn lọ ní ọsán àti ní ọru tí tí ó fi dé ààfin Áhábù. Kò bẹbẹ fún ààyè láti wólé, bẹbẹ ni kò dúró kí a kéde rẹ ní ọnà ilànà. Lójìjì fún Áhábù, Èlìjà dúró níwájú ọba Samária tí iyalenu mú, ní aṣo líle tí àwọn wòlì máa n wọ ní işàkóso. Kò toro àforijì kankan fún bí ó ڤe farahàn láiròyin, láisi ipè; sùgbón, nígbà tí ó gbé ọwọ rẹ sókè sí ọrun, ó fi ọtító mímọ jèrì ní orúko Ọlórún aláàyè, ẹni tí ó

dá ọrun àti ayé, nípa àwọn idájọ tí yòò dé sórí Ísírẹ̀lì pé: ‘Ìrì kì yòò sí, bèẹ̀ ni òjò kì yòò rọ̀ ní àwọn ọ̀dún wọ̀nyí, bí kò ẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí ọ̀rọ̀ mi.’”

“Èsùn lílẹ̀ tí ó bani lẹ̀rù yí nípa àwọn idájọ̀ Ọ̀lọ̀run nítorí ẹ̀sẹ̀ Israẹ̀lì ẹ̀sẹ̀ bí àrà lórí ọ̀ba apẹ̀yìndà nàà. Ó dàbí ẹ̀ni pé iyàlẹ̀nu àti ibẹ̀rù tí mú un dákẹ̀ tí; kí ó tó lẹ̀ bọ̀ lára iyàlẹ̀nu rẹ̀, Èlìjà, láì dúró láti rí ipa iránṣẹ̀ rẹ̀, pòórà lọ̀ lójijì gẹ̀gẹ̀ bí ó ti wá. Iṣẹ̀ rẹ̀ ni láti sọ̀ ọ̀rọ̀ ibànujẹ̀ láti ọ̀dọ̀ Ọ̀lọ̀run, ó sì yọ̀ kúrò níbẹ̀ lẹ̀sẹ̀kẹ̀sẹ̀. Ọ̀rọ̀ rẹ̀ tí àwọn isúra ọ̀run pa, ọ̀rọ̀ rẹ̀ nìkan sì ní kókórọ̀ tí ó lẹ̀ tún sí wọn sílẹ̀.” Testimonies, volume 3, 273.

Israẹ̀lì tí gbàgbé pé Joṣua tí pàṣẹ̀ fún wọn gidigidi pé kí wọn má ẹ̀ bá àwọn orílẹ̀-èdè aláìjémímó nàà dá pọ̀, àti pé kí wọn má tún Jẹ̀ríkò kọ̀ láéláé. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ogun Jẹ̀ríkò jẹ̀ ifihàn òlórí agbára Ọ̀lọ̀run àti ààmi ilé́rì Ọ̀lọ̀run láti mú àwọn èniyàn Rẹ̀ wọ̀ Ilẹ̀ Ìlẹ́rì, ẹ̀sẹ̀ kan, ègún kan, àti igbàlà kan nàà tún ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú Jẹ̀ríkò. ‘Èṣẹ̀’ nàà ni tí Akani, ẹ̀ni tí ó sojúkòkòrò ọ̀rọ̀ àti ipa Jẹ̀ríkò, ‘ègún’ nàà sì wá lórí ẹ̀nikẹ̀ni tí yòò tún Jẹ̀ríkò kọ̀, àti panṣágà Ráhabù dúró fún ‘igbàlà’. Akani fẹ̀ aṣọ̀ ẹ̀lẹ̀wà tí Babiloni. Ó rọ̀ pé ọ̀un lẹ̀ fi ẹ̀sẹ̀ rẹ̀ pamọ̀, gẹ̀gẹ̀ bí Àdámù àti Èfà tí wá ọ̀nà láti fi ẹ̀sẹ̀ wọn pamọ̀ pẹ̀lú aṣọ̀ ewé ọ̀pọ̀tọ̀. Akani fẹ̀ àlàáfia-ọ̀rọ̀ tí Jẹ̀ríkò ṣàpẹ̀rẹ̀, ó sì fẹ̀ láti ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú Babiloni.

A gbé Jẹ̀ríkò kalẹ̀ gẹ̀gẹ̀ bí àpẹ̀rẹ̀ iṣẹ̀ mímu ihinrere àngẹ̀lì kẹ̀ta lọ̀ sí ayé, ṣùgbọ̀n ó ní ikilọ̀ kan nípa ẹ̀sẹ̀ ifẹ̀ àti igbékẹ̀lé nínú ayé. Àpẹ̀rẹ̀ Jẹ̀ríkò pẹ̀lú ní ègún sí àtúnkó Jẹ̀ríkò, Rahabu sì dúró fún àwọn tí wọn sì wá ní Bábílónì tí wọn jáde wá nígbà tí a ké ihinrere òlórí kẹ̀ta.

Ọ̀kàn olóótítọ̀ Elijah bàjẹ̀ gidigidi. Ibinú mímu rẹ̀ ru sókè, ó sì jowú fún ọ̀go Ọ̀lọ̀run. Ó rí i pé a tí sọ̀ Ísírẹ̀lì sínú ipẹ̀yìndà ẹ̀lẹ̀rùjẹ̀jẹ̀. Nígbà tí ó sì rántí àwọn ohun òlórí tí Ọ̀lọ̀run tí ẹ̀ fún wọn, ibànujẹ̀ àti iyàlẹ̀nu bọ̀ ó mólẹ̀. Ṣùgbọ̀n ọ̀pọ̀ jùlọ̀ nínú àwọn èniyàn gbàgbé gbogbo èyí. Ó wá sí iwájú Olúwa, ó sì fi ọ̀kàn tí irora tí yí pa, bẹ̀ ẹ̀ pé kí Ó gba àwọn èniyàn Rẹ̀ là bí ó bá tilẹ̀ jẹ̀ nípasẹ̀ idájọ̀. Ó bẹ̀ Ọ̀lọ̀run pé kí Ó dá ìrì àti òjò dúró fún àwọn èniyàn aláìmọ̀rírì Rẹ̀, àwọn isúra ọ̀run, kí Ísírẹ̀lì apẹ̀yìndà lẹ̀ máa wo àwọn ọ̀lọ̀run wọn lásán, àwọn ọ̀rìṣà wúrà, igi, àti ọ̀kúta wọn, oòrùn, ọ̀ṣupá, àti àwọn iràwọ̀, pé kí wọn máa fún ilẹ̀ ní omi, kí wọn sì mú un lórà, kí ó sì máa so èso jáde lópòlópò. Olúwa sọ̀ fún Elijah pé Ó tí gbọ̀ àdúrà rẹ̀, àti pé Ọ̀un yòò dá ìrì àti òjò dúró fún àwọn èniyàn Rẹ̀ tí wọn yòò fi yí padà sọ̀dọ̀ Rẹ̀ pẹ̀lú ìrònúpìwàdà.

“Ọ̀lọ̀run tí pa àwọn èniyàn Rẹ̀ mó ní ọ̀nà àkánṣe kúrò nínú idápọ̀ pẹ̀lú àwọn orílẹ̀-èdè abòrìṣà tí ó yí wọn ká, kí ọ̀kàn wọn má bàà jẹ̀ kí a tòn wọn jẹ̀ nípasẹ̀ àwọn igbó mímu àti àwọn ilẹ̀-ẹ̀bọ̀, àwọn tẹ̀npìlì àti àwọn pẹ̀pẹ̀, tí a tò sílẹ̀ ní ọ̀nà tí ó ná owó púpọ̀ jù lọ̀, tí ó sì fa ẹ̀ni mọ̀ra gan-an, láti bàà yí imọ̀lára padà kí a lẹ̀ rọ̀pọ̀ Ọ̀lọ̀run nínú ọ̀kàn àwọn èniyàn.”

“Ilu Jeriko ni a ti yà sí mímu fún ibòrìṣà tí ó pọ̀ jù lọ̀. Àwọn olùgbé ibẹ̀ jẹ̀ ọ̀lórọ̀ gidigidi, ṣùgbọ̀n gbogbo ọ̀rọ̀ tí Ọ̀lọ̀run tí fi fún wọn ni wọn kà sí ẹ̀bùn láti ọ̀wọ̀ àwọn ọ̀lọ̀run wọn. Wọn ní wúrà àti fadákà púpọ̀; ṣùgbọ̀n, gẹ̀gẹ̀ bí àwọn èniyàn ṣáájú Ikún-omi, wọn jẹ̀ aláìbàjẹ̀ àti ọ̀lórọ̀-òfò, wọn sì fi iṣẹ̀ búburú wọn gàn àti bínú sí Ọ̀lọ̀run ọ̀run. Idájọ̀ Ọ̀lọ̀run jí dide sí Jeriko. Ó jẹ̀ ibi-olódi. Ṣùgbọ̀n Olórí ogun OLÚWA tikára Rẹ̀ wá láti ọ̀run láti darí àwọn ogun ọ̀run ní ikolù sí ilú nàà. Àwọn àngẹ̀lì Ọ̀lọ̀run di àwọn ọ̀giri òlórí nàà mú, wọn sì wó wọn lulẹ̀. Ọ̀lọ̀run tí sọ̀ pé ilú Jeriko yòò di ẹ̀ni ègún, àti pé gbogbo èniyàn yòò sẹ̀gbé àfi Rahabu àti gbogbo ilẹ̀ rẹ̀. Àwọn wọ̀nyí ni a ó gbàlà nítorí ojúrere tí Rahabu fi hàn sí àwọn ojìṣẹ̀ OLÚWA. Ọ̀rọ̀ OLÚWA sí àwọn èniyàn ni pé: ‘Èyin sì, ní tí gbogbo ọ̀nà, ẹ̀ máa pa ara yín mó kúrò lódọ̀ ohun ègún nàà, kí

ẹ má bàà di ẹni ẹgún, nígbà tí ẹ bá mú nínú ohun ẹgún nàà, tí ẹ sì mú ibùdó Israeli di ẹni ẹgún, tí ẹ sì yọ idààmú sí i.’ ‘Joshuwa sì fi wọn búra ní àkókò nàà, ó ní, Ẹgún ni fún ọkúnrin nàà níwájú OLÚWA, ẹni tí yóò dide kí ó sì tún ilú yíi Jeriko kọ; nínú àkọbí rẹ ni yóò fi ipilẹ̀ rẹ̀ lélé, nínú ọmọ̀ rẹ̀ kékeré jùlọ̀ ni yóò sì fi gbẹ ẹnubodè rẹ̀ ró.’”

“Ọlórún ẹ̀ pátó gidigidi ní tí Jeríkò, kí àwọn ẹ̀niyàn má bàà jẹ́ kí ohun tí àwọn olùgbé ibè ní bọ̀ wọn lókàn, kí ọkàn wọn sì yà kúrò lódò Ọlórún. Ó fi àwọn àşẹ tí ó dájú jù lẹ̀ sọ̀ àwọn ẹ̀niyàn Rẹ̀; şùgbọ̀n láika ikilọ̀ gbígbóná nàà láti ọ̀dò Ọlórún nípasẹ̀ ẹ̀nu Joşua sí, Ákàni gbójúgbóyà láti ẹ̀şẹ̀ ọ̀fin nàà. Ifẹ̀-ọkàn rẹ̀ sí ohun-ini ló mú un kó nínú àwọn işúra tí Ọlórún ti kọ̀ fún un láti fi ọwọ̀ kàn, nítorí pé ẹ̀gún Ọlórún wà lóri wọn. Àti nítorí ẹ̀şẹ̀ ọkúnrin yíi ni Ísírẹ̀lì tí Ọlórún fi di aláilera bí omi níwájú àwọn ọ̀tá wọn.”

“Joşua àti àwọn àgbààgbà Israeli wà nínú ipónjù nílá. Wọn wólẹ̀ níwájú àpótí Ọlórún pẹ̀lú irẹ̀lẹ̀ jìjina jùlọ̀, nítorí pé Olúwa bínú sí àwọn ẹ̀niyàn Rẹ̀. Wọn gbádúrà, wọn sì sọkún níwájú Ọlórún. Olúwa bá Joşua sọ̀ pé: ‘Dide; ẹ̀şẹ̀ tí iwọ̀ fi dojúbolẹ̀ báyii? Israeli ti ẹ̀şẹ̀, wọn sì tún rú májẹ̀mú Mi tí Mo pàşẹ̀ fún wọn: nítorí wọn ti mú nínú ohun tí a ti fi fún iparun, wọn sì tún jí i, wọn sì tún ẹ̀şẹ̀ àrẹ̀kẹ̀rẹ̀kẹ̀, wọn sì fi í sínú ohun iní ara wọn. Nítorí nàà àwọn ọmọ̀ Israeli kò lẹ̀ dúró níwájú àwọn ọ̀tá wọn, şùgbọ̀n wọn fi ẹ̀yìn sá níwájú àwọn ọ̀tá wọn, nítorí wọn ti di ẹ̀ni ẹ̀gún: bèẹ̀ ni Ẹ̀mi kí yóò sì tún wà pẹ̀lú yín mó, bí kò ẹ̀şẹ̀ pé ẹ̀ pa ohun tí a ti fi fún iparun run kúrò láàárín yín.’”

“A ti fihàn mí pé Ọlórún níhìn-ín ní şàpẹ̀jùwe bí Ó ti ka ẹ̀şẹ̀ sí láàárín àwọn tí ní jẹ́wọ̀ pé àwọn ní ẹ̀niyàn Rẹ̀ tí ní pa àwọn ọ̀fin Rẹ̀ mó. Àwọn tí Ó ti fi ọ̀lá pátó bọ̀ wí pé kí wọn jẹ́rì sí àfihàn àgbàyanu agbára Rẹ̀, gẹ́gẹ̀ bí Ísírẹ̀lì igbàani ẹ̀şẹ̀ rí, tí wọn yóò sì tún gbójúgbóyà láti kọ̀bi ara sí àwọn àşẹ̀ Rẹ̀ tí Ó sọ̀ ní kedere, ni yóò di kókó ibínú Rẹ̀. Yóò kọ̀ àwọn ẹ̀niyàn Rẹ̀ pé àigbọ̀ràn àti ẹ̀şẹ̀ jẹ́ ohun ikóríra gidigidi níwájú Rẹ̀, a kò sì gbọ̀dọ̀ ka wọn sí ohun kékeré.” Testimonies, volume 3, 263, 264.

Ìtàn Jeriko ní ikilọ̀ pé kí a má ẹ̀şẹ̀ gbẹ̀kẹ̀ lẹ̀ agbára àti ọ̀go tí a rí nínú ilú búburú àti ọ̀lórò. “Ìlú” kan nínú àşọtẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì jẹ́ ijọba, Akan sì mú aşọ̀ ara Bábílóni kan. Ní tí àşọtẹ̀lẹ̀, aşọ̀ dúró fún iwà; nítorí nàà, ní “àwọn ọ̀jọ̀ ikẹ̀yìn,” bí Akan ẹ̀şẹ̀ fi aşọ̀ ara Bábílóni nàà pamọ̀ şojú ifẹ̀kúfẹ̀ ąşírì láti ní iwà Bábílóni ẹ̀mí. Iwà nàà, tàbí àwòrán Bábílóni ẹ̀mí, ni Orilẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà ní şojúkòkòrò sí nígbà tí ó bá so ijọ̀ àti ijọba pọ̀.

Nígbà tí wọn dojú kọ̀ işeşẹ̀ pé kí a pe àwọn ọ̀dọ̀ inú işisẹ̀ Millerite lẹ̀ sí ogun Abẹ̀lẹ̀, tí wọn sì mó ànìní ẹ̀tò àjọşẹ̀, àwọn aşáájú işisẹ̀ nàà so ara wọn pọ̀ ní tí ọ̀fin pẹ̀lú orilẹ̀-èdè ọ̀lórò nàà, ẹ̀yí tí wọn kò niláti dà mó rárá. Àní, Ọ̀fin-Ìpilẹ̀ orilẹ̀-èdè ọ̀lórò nàà fúnra rẹ̀ ẹ̀şẹ̀ àfihàn pé kò sí idí pàtàkì kankan fún ijọ̀ kan láti ní ibáşẹ̀pọ̀ pẹ̀lú ipínlẹ̀. Àwọn ẹ̀şin-ijọ̀ kan wà ní àkókò Millerite tí wọn şì wà tí tí di ọ̀nì; díẹ̀ nínú àwọn ẹ̀şin-ijọ̀ wọ̀nyí kò tìl wọ̀ inú ibáşẹ̀pọ̀ ọ̀fin pẹ̀lú ijọba Orilẹ̀-Èdè Amẹ̀ríkà rárá, àti pé ipinnu wọn láti má ẹ̀şẹ̀ dá ibáşẹ̀pọ̀ nàà sílẹ̀ kò dènà wọn ní ọ̀nà kankan láti şètò àwọn ijọ̀ wọn kọ̀ọkan.

Lẹ̀yìn ọ̀pọ̀ ọ̀dún tí Joşua ti jagun ogun Jeríkò, ní àkókò Ahabu, gbogbo ikilọ̀ nípa işọtẹ̀ Aakani àti iparun Jeríkò ni a ti gbàgbé láàárín àwọn ẹ̀niyàn Ọlórún alátẹ̀yìnwá. Elijah gbádúrà sí Ọlórún, ó bèèrè pé bí ó bá yẹ̀, kí a mú idájọ̀ Ọlórún ẹ̀şẹ̀ láti mú àwọn ẹ̀niyàn Rẹ̀ wá sí irònúpìwàdà. Nígbà tí Malaki kọ̀ àwọn ọ̀rọ̀ ikẹ̀yìn Májẹ̀mú Láéláe, a fi ilẹ̀rì nàà sí inú àyíká pé Olúwa yóò fi ẹ̀gún lu ayé.

Ègún tí ó ní í ẹ̀ ẹ̀ pẹ̀lú Jẹ́ríkò wà lórí ẹ̀nikẹ̀ni tí yóò tún Jẹ́ríkò kọ́. Ègún náà wà lórí ẹ̀nikẹ̀ni tí yóò, bíi Aakani, fẹ́ gbẹ̀kẹ̀lé ọ̀rọ̀ àti ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ohun iní tí a so mó Jẹ́ríkò. “Èşş” Aakani şàpẹ̀rẹ̀ ifẹ́ inú tí a fi pamó, tí a kò tii yà sọ̀tò, láti wọ aşọ ara Bábílóni. “Ègún” náà sì jẹ́ fún işẹ́ fifi àwọn ifẹ́ inú wọ̀nyẹn hàn ní işẹ́.

Ìhìnrere Miller jẹ́ ihìnrere Elijah fún àkókò rẹ̀, Ogun Abẹ̀lẹ̀ sì dúró gégé bí àwọn idájọ́ tí n bá ihìnrere Elijah lọ. Ní àárín Ogun Abẹ̀lẹ̀ náà ní ọ̀dún 1863, Adventismu Millerite tún Jeriko kọ́, gégé bí a ti rí i nínú àwọn kíkún ẹ̀rì ègún tí Joshua kede sórí ẹ̀nikẹ̀ni tí yóò ẹ̀ bẹ̀.

Ní àkókò náà ni Jọ́şúa fi jẹ́ wọn ní ẹ̀jẹ̀, ó sì wí pé, Ègún ni fún ọ̀kúnrin náà níwájú Olúwa, ẹ̀ni tí yóò dide kí ó sì tún ilú yí, Jẹ́ríkò, kọ́: nínú àkọ́bì rẹ̀ ni yóò fi tẹ̀ ipilẹ̀ rẹ̀, àti nínú ọ̀mọ̀ rẹ̀ àbíkẹ̀yìn ni yóò fi gbé ẹ̀nu-bodè rẹ̀ ró. Jọ́şúa 6:26.

Ọ̀rọ̀ náà “adjured” nínú àşẹ́ Jọ́şúa jẹ́ ibúra pẹ̀lú ègún ní àkókò kan náà. Ègún ni yóò jẹ́ ti ẹ́ bá rú àşẹ́ Jọ́şúa, ibùkún sì ni yóò jẹ́ ti ẹ́ bá pa ibúra náà mó. Ọ̀rọ̀ tí a túmọ̀ sí “adjured” ni a tún túmọ̀ sí “ìgbà méje” nínú Léfitikù mẹ̀rindínlógbọ̀n. Ibúra àti ègún Mósè, gégé bí Dániẹ̀lì ti sọ́ ọ́ ní orí kẹ̀sàn-án, ní isopò pẹ̀lú àtúnkọ́lé Jẹ́ríkò.

Bẹ̀ ẹ̀ ni, gbogbo Israẹ̀lì ti rú òfin rẹ̀, àní nípa yíyà kúrò, kí wọn má bàa gbọ́ ohùn rẹ̀; nítorí náà ni a ti da ègún náà sórí wa, àti ibúra tí a kọ́ sínú òfin Mósè iránşẹ́ Ọ̀lọ̀run, nítorí pé a ti şẹ́ sí i. Daniẹ̀lì 9:11.

Arábinrin White sọ́ pé, “Ọ̀lọ̀run ẹ̀ pátó gidigidi ní ti Jeriko, kí àwọn èniyàn má bà a jẹ́ kí àwọn ohun tí àwọn olùgbé ibẹ̀ ti jọ̀sìn fà wọn lójú, kí ọ̀kàn wọn sì má bà a yí kúrò lódò Ọ̀lọ̀run.” Ọ̀lọ̀run ẹ̀ pátó gidigidi nínú mímu iparun Jeriko şẹ́, nítorí náà Ó sì tún ẹ̀ pátó gidigidi nínú fifi ikilò tí Aşani dúró fún un sílẹ̀ sínú àkọ̀sílẹ̀. Ó fara balẹ̀ nínú àkọ̀sílẹ̀ ègún tí ó bá àtúnkọ́ Jeriko lọ, Ó sì tún fara balẹ̀ nínú şişẹ́ àlàyẹ́ ogbọ̀n ogun àtòrunwá tí a lò láti mú kí ògiri náà wó lulẹ̀.

Dájúdájú Jésù ni, gégé bí Olóri ogun Olúwa, ẹ̀ni tí ó pàşẹ́ fún àwọn àngẹ̀lì láti mú kí odi Jẹ́ríkò wó lulẹ̀; kò sí ohun kankan tí a şẹ́ lásán nínú Ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀run, şùgbọ̀n ní àpẹ̀rẹ́ yí, wòlì obìnrin náà sọ́ fún wa pé, “Ọ̀lọ̀run şóra gidigidi ní ti Jẹ́ríkò.” Ojọ́ méje ni wọn fi rú àpótí májẹ̀mú ká ilú náà yíká, ojọ́ kan sì jẹ́ ọ̀dún kan nínú àşọ̀tẹ̀lẹ̀. A ti kọ́ ilàna náà sílẹ̀ ní ibẹ̀rẹ̀ ọ̀dún mẹ̀rìnlélógójì irinajò wọn nínú aginjù, ní ọ̀pin ọ̀dún mẹ̀rìnlélógójì náà sì ni wọn yí Jẹ́ríkò ká fún ojọ́ méje.

Léyìn iye ojọ́ tí ẹ́ fi şẹ́ àwárí ilẹ̀ náà, àní ojọ́ ogójì, fún ojọ́ kọ̀ọ̀kan ọ̀dún kan, ẹ̀yin yóò ru ẹ̀şẹ́ yín, àní ọ̀dún ogójì; ẹ̀yin yóò sì mó iyapa mi sí ilé́rì. Númèrì 14:34.

Ojọ́ meje ni a gbé àpótí májẹ̀mú yíká ilú náà, àti ní ojọ́ keje ni a mú un yíká ilú náà “lògoje.” Èyí pèsè ẹ̀lẹ̀rì àşọ̀tẹ̀lẹ̀ méjì pé Jeriko ní ibàşẹ̀pò pẹ̀lú “àkókò meje” ti ibúra Mose. Àwọn èniyàn májẹ̀mú Ọ̀lọ̀run jẹ́ àlùfàà, àti àwọn àlùfàà meje fẹ́ ipè meje.

Èyin pẹ̀lú, bí òkúta àlàyẹ̀, ni a n kọ́ yín sí ilẹ̀ ẹ̀mí kan, àlùfàà mímu kan, láti máa rú àwọn ẹ̀bo ẹ̀mí tí ó şẹ́ itẹ̀wọ̀gbà lódò Ọ̀lọ̀run nípa Jésù Kristi. 1 Peteru 2:5.

Ipè dúró fún bóyá ikilò kan, tàbí idájọ́ kan, tàbí ipè sí àpẹ̀jọ́ mímu, gégé bí ọ̀rọ̀ àyíká tí a ti fi í sí. Ní ojọ́ ikẹ̀yìn, a ní láti fẹ́ ipè kan nípasẹ̀ àwọn olùşọ́, gégé bí a ti fẹ́ ẹ́ nípasẹ̀ àwọn Millerites nínú itàn wọn. Àwọn àlùfàà dúró fún àwọn olùşọ́ lórí ògiri Síónì tí n fẹ́ ipè, tí n kilò fún àwọn èniyàn Ọ̀lọ̀run

nípa idájò tí n bọ, nígbà kan náà sì n pe àwọn èniyàn wònyí gan-an sí àpéjọ mímọ.

E fẹ ipè ní Siónì, kí e sì fún ikilò ní òkè mímọ mi: kí gbogbo àwọn olùgbé ilẹ náà wáriri: nítòrí ojú Olúwa n bọ, nítòrí ó súnmọ etílẹ ... E fẹ ipè ní Siónì, ya àwẹ sí mímọ, pe àpéjọ àikù; kó àwọn èniyàn jọ, ya ijọ èniyàn náà sí mímọ, kó àwọn àgbà jọ, kó àwọn ọmọ kékeré, àti àwọn tí n mú ọmọ jọ: kí ọkọ iyàwó jáde kúrò ní yàrà rẹ, àti iyàwó kúrò ní iyàrà rẹ. Kí àwọn àlùfáà, àwọn iránsẹ Olúwa, sọkún láàárín iloro àti pepe, kí wọn sì wí pé, Dá àwọn èniyàn rẹ sí, Olúwa, má sì fi ogún rẹ fún ègàn, kí àwọn orílẹ-èdè má bàa jọba lórí wọn: èéşe tí wọn fi máa wí láàárín àwọn èniyàn pé, Níbo ni Olórùn wọn wà? Joeli 2:1, 15–17.

Ìhìnrere ipè ni ìhìnrere Èlìjà. Gbogbo onírúurú ilò ọrọ náà “méje” nínú Joshua orí kefà, ni ọrọ kan náà tàbí àtúmọ-èyí tí ó ní ibátan pèlú ọrọ tí a tùmọ sí “ìgbà méje” nínú Lefitiku m̀erindínlògbòn. Síbẹ, àwo àlọ tí àwọn onímọ-ẹkọ ìsìn Laodicea n pín kiri sọ pé ọrọ tí a tùmọ sí “ìgbà méje” nínú Lefitiku m̀erindínlògbòn kàn n sọjú ikúnlẹ agbára, tàbí pípé, tàbí iyàtò ašiwèrè m̀íràn kan nínú ikòsílẹ wọn pé Miller tọ nínú fifi iye nọmbà kún ọrọ tí a tùmọ sí “ìgbà méje.” Àwọn àlùfáà darí àwọn èniyàn yí ilú náà ká ní ìgbà méje, kí í şe ní kíkún tàbí ní pípé yí Jeriko ká. Ọrọ tí a tùmọ sí “ìgbà méje” n sọjú iye nọmbà kan!

Ní Jeríkò, nígbà tí àwọn èniyàn ké, ó sàpeře igbe nílá ti ogórùn-ún m̀erindínlógójì egbèrún náà, àwọn tí a gé jáde kúrò nínú òkè láísí ọwọ nínú Dánièlì orí kejì, tí wọn lù, tí wọn sì fọ ère náà sí wéwé.

Ní ojú àwọn ọba wònyí ni Olórùn ọrun yòò gbé ijọba kan kalẹ, èyí tí a kì yòò run láéláé; a kì yòò sì fi ijọba náà silẹ fún àwọn èniyàn m̀íràn, sùgbòn yòò fọ, yòò sì run gbogbo àwọn ijọba wònyí, yòò sì dúró tí láé. Níwọn bí iwọ ti rí i pé a gé òkúta náà jáde láti inú òkè láifí ọwọ şe é, àti pé ó fọ irin náà, idẹ náà, amọ náà, fàdákà náà, àti wúrà náà túútúú; Olórùn nílá ti fi hàn fún ọba ohun tí yòò şe lẹyìn èyí: àlá náà sì dájú, itumọ rẹ náà sì dájú pèlú. Danieli 2:44, 45.

Olórùn fara balẹ ka àwọn irin iyebíye tí a rí ní Jeríkò silẹ gégé bí wúrà, fàdákà, idẹ, àti irin. Ní ti àsoṭelẹ, amọ dúró fún àwọn èniyàn Olórùn gégé bí a ti sàpeře wọn nínú Ráhábù. Jeríkò sọjú fún ọpín gbogbo àwọn ijọba ayé ní àkókò igbe nílá ti ogórùn-ún méjìdínláàádòrin egbèrún.

Sùgbòn gbogbo fàdákà, àti wúrà, àti àwọn ohun èlò idẹ àti irin, ni a ti yà sí mímọ fún Olúwa: wọn yòò wọ inú isúra Olúwa. Joshua 6:19.

Jeríkò dúró fún isẹ isẹgun Ilẹ Ilé, èyí tí ó jẹ àpeře isẹ isise alágbára ti ángèlì keta. Isẹ náà ní ikilò kan, ègún kan, àti ìgbàlà àwọn tí wọn wà níta egbé àlùfáà, gégé bí a ti sàpeře rẹ nínú ašewó náà, Ráhábù.

“Ègún” àsoṭelẹ Jósua ni a şe ní ojú Áhábù àti Èlìjà lẹyìn náà. Ègún tí a kéde sí àtúnkọ Jeríkò ní àsoṭelẹ pátò pé ọkúnrin tí yòò şe bẹ yòò pàdànù ọmọ rẹ kékeré jùlọ nígbà tí ó bá gbé àwọn ẹnubodè Jeríkò dide, àti pé yòò pàdànù ọmọ rẹ àgbà jùlọ nígbà tí ó bá fi ipilẹ rẹ lélẹ. Ní àkókò Èlìjà, Híèlì ará Bètèlì mú àsoṭelẹ náà şe, ọmọ rẹ kékeré jùlọ sì kú nígbà tí ó gbé àwọn ẹnubodè náà dide, ọmọ rẹ àgbà jùlọ sì kú nígbà tí ó fi ipilẹ rẹ lélẹ. “Ègún” tí ó ní ibàsepò pèlú iránsẹ Èlìjà ni a sàpeře rẹ nípasẹ isẹ àtúnkọ Jeríkò.

Kíyèsí i, èmi yòò rán wòlìi Elijah sí yín kí ojò ñlá àti ẹlẹ̀rù ti Olúwa tó dé: yòò sì yí ọkàn àwọn baba padà sí ọdò àwọn ọmọ, àti ọkàn àwọn ọmọ sí ọdò àwọn baba wọn, kí n má bàa wá lu ilẹ̀ ayé pẹ̀lú ẹ̀gún. Malaki 4:5, 6.

Ègún itàn àwọn Millerite tí ó ní ibàṣepò pẹ̀lú iránsẹ̀ Èlìjà ti Miller ni Jósúà ti sọ tẹ̀lẹ̀, a sì mú un ṣe ní àkókò Èlìjà àti Áhábù.

Ní ojò rẹ̀ ni Híẹ̀lì ará Bẹ̀tẹ̀lì tún Jẹ́ríkò kọ; nípa Ábírámù àkọ́bì rẹ̀ ni ó fi ipilẹ̀ rẹ̀ lẹ̀lẹ̀, àti nípa Ségúbù ọmọ rẹ̀ àbíkẹ̀yìn ni ó gbé ẹnu-ọ̀nà rẹ̀ ró, gẹ́gẹ́ bí ọ̀rò Olúwa tí ó ti sọ nípasẹ̀ Jósúà ọmọ Nùni. 1 Kings 16:34.

Ègún àbùkù tí ó wà lóri títún Jẹ́ríkò kọ kò lè yà kúrò nínú ifihàn agbára tí Ọlórùn fi hàn nígbà tí Ó mú kí ọ̀giri Jẹ́ríkò wó lulẹ̀. Arábinrin White sọ pé, “Àwọn ẹni tí Ó ti bọ́lá fún ní pàtàkì láti jẹ́rìí sí àwọn àfihàn agbàyanu agbára Rẹ̀, gẹ́gẹ́ bí Ísírẹ̀lì igbàani ti ṣe, tí wọn yòò sì tún wá gbójúgbóyà láti ṣàika àwọn àṣẹ Rẹ̀ tí Ó ti fi hàn gbangba, wọn yòò di ohun ibínú Rẹ̀.” Àwọn Millerite ṣẹ̀ṣẹ̀ kópa nínú ifihàn agbára Ọlórùn tí ó dé ọ̀pin rẹ̀ nínú Ẹkún Ọ̀ru Ọ̀gànjọ, ṣùgbón wọn kọ ibúra Mósè ti igbà méje, èyí tí Dániẹ̀lì pẹ̀lú fi mọ gẹ́gẹ́ bí ẹ̀gún Mósè.

Àwọn orúko jẹ ààmì iwà nínú Ọ̀rò Ọlórùn, orúko ọ̀kúnrin tí ó tún Jẹ́ríkò kọ sì, pẹ̀lú àwọn orúko ọ̀mọkúnrin rẹ̀ àkọ́bì àti àbíkẹ̀yìn rẹ̀, kún fún itumọ̀ gidigidi. Híẹ̀lì tùmọ̀ sí Ọlórùn aláàyè ti agbára, ó sì fi hàn pé Híẹ̀lì jẹ ọ̀mọlẹ̀yìn Ọlórùn aláàyè. Ọ̀títọ̀ náà pé a dá a mọ gẹ́gẹ́ bí ará Bẹ̀tẹ̀lì fi í mọ̀ ijo. Ábírámù, àkọ́bì rẹ̀, tùmọ̀ sí baba gíga, ní ti jìjẹ ẹni tí a gbé ga tí a sì gbé sókè. Ségúbù, ọmọ rẹ̀ àbíkẹ̀yìn, tùmọ̀ sí gíga àti láti gbé ga, àti láti gbé sókè. Gbogbo àwọn orúko mètẹ̀tẹ̀ta náà ṣàfihàn àwọn ilàna kan nínú iwà Ọlórùn, ṣùgbón nínú àyíká àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ tí wọn mú ṣe, wọn ṣàfihàn ọ̀kúnrin kan tí n gbé ara rẹ̀ ga tí ó sì n gbé ara rẹ̀ sókè ju Ọlórùn Olódùmarè lọ, ẹni tí ó ti mú Jẹ́ríkò wó lulẹ̀. “Enubodè” nínú àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ dúró fún ijo.

“Fún ọkàn onírẹ̀lẹ̀ tí ó sì ní igbàgbọ̀, ilẹ̀ Ọlórùn lóri ilẹ̀ ayé ni ẹnu-ọ̀nà ọ̀run. Orin iyin, àdúrà, àwọn ọ̀rò tí àwọn aṣojú Kristi n sọ, ni àwọn ọ̀nà tí Ọlórùn ti yàn láti pèsè àwọn ẹ̀niyàn kan sílẹ̀ fún ijo tí n bẹ̀ lókè, fún ijọsin tí ó ga jùlọ̀ náà, èyí tí kò sí ohun kankan tí n ṣoni di aláimọ̀ tí ó lè wọ inú rẹ̀.” Testimonies, ìdipò 5, 491.

Ìbẹ̀rẹ̀ iṣẹ̀ láti dá ijo sílẹ̀ bẹ̀rẹ̀ ní ọ̀dún 1860, gẹ́gẹ́ bí àwọn akòwé itàn Adventist bí Arthur White, ọmọ-ọmọ Ellen White, ti jẹ́rìí sí.

“Nígbà tí Ellen White ti kòwé tí ó sì ti tẹ̀ jade ní itòsì pípẹ̀ nípa àìní fún ètò nínú iṣàkóso iṣẹ̀ ijo (wo Early Writings, 97–104), tí James White sì ti n fi àìní yíi ṣáájú àwọn onígbàgbọ̀ nínú àwọn ọ̀rò àṣoyé àti àwọn àpilẹ̀kọ̀ Review, ijo náà lóra láti gbé igbésẹ̀. Ohun tí a ti gbé kalẹ̀ ní ọ̀nà gbogbogbò ni a gba dáadáa, ṣùgbón nígbà tí ó dé sí itumọ̀ èyí padà sí ohun kan tí ó ní itẹ̀sìwájú imúlò, ifaradà sí i àti itakò wà. Àwọn àpilẹ̀kọ̀ kúkúrá James White ní oṣù February jí kì í ṣe dé nínú ipò itẹ̀lórùn ara ẹni, àti nísinsin yíi a n sọ ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ǹnkan.”

“J. N. Loughborough, tí n ṣiṣẹ̀ pọ̀ pẹ̀lú White ní Michigan, ni ẹni àkókó tí ó dàhùn. Ọ̀rò rẹ̀ jẹ̀ ifẹ̀sìwájú, ṣùgbón ní ipò igbèjà:”

“Ènikan ní, bí ẹ̀ bá ṣètò ara yín kí ẹ̀ lè di ohun-ìní mú nípa ọ̀fin, ẹ̀ ó di apá kan Bábílóni. Rára; mo mọ̀ pé iyàtò púpọ̀ wà lááárín pé kí a wà ní ipò tí a fi lè dáàbò bo ohun-ìní wa nípa ọ̀fin àti

lilo òfin láti dáàbò bo àti láti fi agbára mú àwọn ìgbàgbò èsìn wa ẹ. Bí ó bá jẹ ohun tí kò tó láti dáàbò bo ohun-iní ijo, èé ẹe tí kò fi tún jẹ ohun tí kò tó fún ẹnìkòkan láti ní ohun-iní kankan ní ọ̀nà tí ọ̀fin fọwọ sí?—Review and Herald, March 8, 1860.”

“James White ti parí ọ̀rọ̀ rẹ̀ nínú Review, ní fifi ọ̀ràn inílokànle fún ètò isètò isẹ̀ itẹ̀wé síwájú ijo pèlú àwọn ọ̀rọ̀ wònyí pé, ‘Tí ẹnìkẹ̀ni bá tako àwọn àbá wa, ẹ́e wọn yóò jòwọ̀ kọ̀ ètò kan sílẹ̀ tí àwa gégé bí ẹ̀niyàn kan lè fi ẹ́sẹ̀?’—Ibid., February 23, 1860. Alufaa àkókó tí n ẹ́sẹ̀ ní ọ̀de pápá láti dáhùn ni R. F. Cottrell, olóòtú alábaáṣiṣẹ̀ alágbára fún Review. Ífẹ̀sì rẹ̀ lẹ̀sẹ̀kẹ̀sẹ̀ jẹ̀ èyí tí ó lòdì gidigidi:”

“Arákùnrin White ti béèrè pé kí àwọn ará sọ̀rọ̀ nípa ìpèsè tí ó ẹ̀ láti dáàbò bo ohun-iní ijo. Èmi kò mọ̀ ìgbésẹ̀ pátò tí ó pinnu nínú àbá yíi, sùgbón mo lóye pé ó tùmọ̀ sí pé kí a forúkọ̀silẹ̀ gégé bí ẹ̀gbẹ̀ èsìn gégé bí ọ̀fin ti ẹ̀ yàn án. Ní tí èmi fúnra mi, mo rò pé yóò jẹ̀ ohun tí kò tó láti ‘ẹ̀ orúkọ̀ fún ara wa,’ nítorí èyí ní ó wà ní ipilẹ̀ Babiloni. Èmi kò rò pé Ọ̀lórùn yóò fọwọ̀ sí i.—Ibid., March 22, 1860.” Arthur White, Ellen G. White, volume 1, 420, 421.

James White bèrẹ̀ isapá rẹ̀ láti di ijo ní ọ̀dún 1860, a sì n ẹ̀pẹ̀rẹ̀ ijo nípasẹ̀ “ẹ̀nu-ọ̀nà”. Ellen White sọ̀ èyí nípa ọ̀dún 1860.

“Ní ọ̀dún 1860 ikú gbé ẹ̀sẹ̀ kojá ibùsò ilé wa, ó sì fọ̀ ẹ̀ka kékeré jùlọ̀ nínú igi idilé wa. Herbert kékeré, tí a bí ní September 20, 1860, kú ní December 14 ọ̀dún kan náà.” Testimonies, volume 1, 103.

Ní ọ̀dún 1863, àwọn White tún pàdánù ọ̀mọ̀kùnrin wọn àkóbí. Lẹ́yìn tí ó ti ẹ̀rẹ̀ tí ara rẹ̀ sì gbóná jù, ó wọ̀ inú yàrá tí a ti pèsè àwọn àtẹ̀ aṣọ̀ náà, ó sì sun sórí àwọn aṣọ̀ tútù kan tí a lò nínú imúrasilẹ̀ àwọn àtẹ̀ náà. Àwọn àtẹ̀ 1843 àti 1850 jẹ̀ aṣọ̀jù àwọn ipilẹ̀ isisẹ̀ Millerite. Àtẹ̀ tí a ẹ̀ ní ọ̀dún 1863 jẹ̀ aṣọ̀jù ikọ̀silẹ̀ “àkókò méje” ti Lefitiku méréndínlógbòn gégé bí a ti ẹ̀fihàn rẹ̀ tẹ̀lẹ̀ lóri àwọn tábilì méjèjèjì ti Hábakúkù. Ó gbé iranṣẹ̀ ipilẹ̀ àròpòkalẹ̀ kan kalẹ̀.

“Ní ojú Ètì, Oṣù Kọ̀kànlá ojú 27, [1863] nígbà tí àwọn ọ̀bí dé Topsham, wọn bá àwọn ọ̀mọ̀kùnrin wọn mètẹ̀tẹ̀ta àti Adelia tí wọn n dúró de wọn ní ilé-ibudó. Gbogbo wọn dà bí ẹ̀ni pé ara wọn le dáadáa, àfi Henry, ẹ̀ni tí ọ̀tútù mú. Sùgbón ní ojú Iṣẹ̀gun tó tẹ̀ lé e, Oṣù Kejilá ojú 1, Henry ẹ̀sànsàn gidigidi pèlú àrùn pneumonia. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ọ̀dún lẹ́yìn náà, Willie, àbùrò rẹ̀ tí ó jẹ̀ ẹ̀ni kékeré jù, tún itàn náà kọ̀ sílẹ̀ báyii:”

“Ní àkókò àìsì àwọn ọ̀bí wọn, Henry àti Edson, lábẹ̀ àbójútó Brother Howland, wà lówọ̀ gan-an nínú lílẹ̀ àwọn àtẹ̀jádẹ̀ náà sórí aṣọ̀, tí a ti pèsè wọn tán fún títà. Wọn n ẹ́sẹ̀ nínú ilé itajà kan tí wọn yá, ní iwọn ipínkán kan láti ilé Brother Howland. Nígbèyìn-gbèyìn, wọn ní isinmi fún ojú diẹ̀ nígbà tí wọn n dúró de kí a fi àwọn àtẹ̀jádẹ̀ ránṣẹ̀ láti Boston.... Nígbà tí ó padà wá láti inú irin àjò gígùn lẹ̀gbẹ̀ ọ̀dò, ọ̀n [Henry] fi àiròra balẹ̀, ó sì sun lóri àwọn aṣọ̀ tútù diẹ̀ tí wọn lò gégé bí itẹ̀yìn fún àwọn àwòrán àtẹ̀jádẹ̀ iwé náà. Afẹ̀fẹ̀ tútù kan n wólé láti ojú fẹ̀rẹ̀sẹ̀ tí ó sí sílẹ̀. Àiṣọ̀ra yíi fa ọ̀tútù líle.” Arthur White, Ellen G. White, volume 2, 70.

Ní ọ̀dún 1863, isisẹ̀ Millerite parí pèlú idásilẹ̀ ijo kan àti pèlú ikọ̀silẹ̀ àwọn ọ̀títọ̀ ipilẹ̀ tí a ẹ̀fihàn lóri àwọn tábilì méjì ti Habakkuk. Olóri àkókó náà, gégé bí a ti fi í ẹ̀pẹ̀rẹ̀ nínú Hiel ará Bẹ̀teli, ti bèrẹ̀ isẹ̀ fifi àwọn ẹ̀nubodè dúró ní ọ̀dún 1860, ó sì pàdánù ọ̀mọ̀kùnrin rẹ̀ àbíkẹ̀yìn nítorí ẹ́sẹ̀ bẹ̀. Ní ọ̀dún 1863, àwọn àwòrán itànje di ibi isinmi níbi tí ọ̀mọ̀kùnrin àkóbí Hiel ti sun oorun. Ọ̀tútù

mú un, ó sì kú ní ọdún kan náà. Ikú rẹ ní ibásepò tààrà pèlú bí ó ẹ̀ sùn lóri àwọn àwòrán tí wọn ń ẹ̀ jàde nígbà náà. Sùgbọ̀n àwòrán tí wọn ń ẹ̀ jàde ní ọdún 1863 jẹ́ àfínimọ̀rọ̀ ipilẹ̀ náà tí Elijah, ẹ̀ni tí Miller ọ̀jú, ti gbé dide.

A paṣe Joshua lòdì sí títún kọ Jẹ́ríkò, ni a fi ọ̀rọ̀ “búra lé” hàn. Ó dúró fún ibúra àti ègún, ó sì jẹ́ ọ̀rọ̀ kan náà tí a tùmọ̀ sí “ìgbà méje” nínú Lefitiku ogún-ún méfà. Ègún náà ni ó bá iṣé iránsẹ̀ Èlìjà lọ, a sì mú ègún náà ẹ̀ ẹ̀ ní 1860 àti 1863 bí Adventismu ti àwọn Millerite ẹ̀ tún Jẹ́ríkò kọ nípasẹ̀ idásilẹ̀ ijọ ọ̀fin kan àti ikòsilẹ̀ òkúta ikòsẹ̀ Miller. Hiẹ̀li jẹ́ ará Bẹ̀tẹ̀li, nípa bẹ̀ ẹ̀ ní fifi itenumọ̀ àsoṣelẹ̀ lé iṣé Hiẹ̀li nínú títún kọ Jẹ́ríkò, gẹ́gẹ́ bí iṣé kíkọ̀ ijọ kan.

“Aṣẹ̀pẹ̀” Joshua ni a kéde ní ibámu pèlú itàn ogun Jeriko, ogun kan tí a kò lè sọ láì máa tọ̀ka sí “ìgbà méje” léraléra.

Ní ọdún 1863, ihinrere tàbí “ibúra” Mósè, gẹ́gẹ́ bí a ti fi hàn án nípasẹ̀ Èlìjà, tí William Miller sì dúró fún, mú “èpẹ̀” wá. A kọ ihinrere Mósè silẹ̀, a sì tún kọ iṣé Èlìjà silẹ̀. Èlìjà padà wá ní 1989, sùgbọ̀n a kò tún so ó pọ̀ mọ̀ Mósè tí tí di lẹ́yìn September 11, 2001. Ìròyìn yẹn kò tii ní idáàbòbò, sùgbọ̀n ó lágbara gan-an.

“Àwọn ọ̀jìṣé tí a kò sọ di mímọ̀ ń tò ara wọn sí ipò ijà sí Ọlọrun. Wọn ń yin Kristi àti ọlọrun ayé yìi lógo nínú ẹ̀mí kan náà. Bí wọn tilẹ̀ jẹ́ pé ní gbangba wọn ń jẹ́wọ̀ pé àwọn gba Kristi, wọn gbá Báraàbà mọ̀ra, wọn sì ń fi iṣé wọn sọ pé, ‘Kí í ẹ̀ Ọkúnrin yìi, bí kò ẹ̀ Báraàbà.’ Kí gbogbo àwọn tí ń ka àwọn ilà wònyí kí wọn sọra. Satani ti ẹ̀ iṣégo ohun tí ó lè ẹ̀. Ó rò pé ọ̀n yóò tu iṣékan tí Kristi gbàdúra pé kí ó wà nínú ijọ Rẹ̀ ká. Ó ní pé, ‘Èmi yóò jade lọ, èmi yóò sì jẹ́ ẹ̀mí irò láti tan àwọn tí mo lè tàn jẹ́ jẹ́, láti sàriwísi, àti láti dá lẹ̀bi, àti láti yí ọ̀tító padà.’ Kí omọ ẹ̀tàn àti ẹ̀lẹ̀rìí èké jẹ́ ẹ̀ni tí ijọ kan tí ó ti ní imọ̀lẹ̀ púpọ̀, ẹ̀rì púpọ̀, bá gbà wólé, ijọ náà yóò sì kọ iránsẹ̀ tí Olúwa ti rán sí wọn silẹ̀, yóò sì gba àwọn ọ̀rọ̀ tí kò bófin mu rárá àti àwọn àfojúsùn èké àti àwọn ẹ̀kọ̀ èké. Satani ń rẹ̀rin-ín sí òmùgò wọn, nítorí ó mọ̀ ohun tí ọ̀tító jẹ́.”

“Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ yóò dúró ní orí àga iwàásù wa pèlú ògùṣò àsoṣelẹ̀ èké ní ọ̀wọ̀ wọn, tí a ti dáná rẹ̀ láti inú ògùṣò ọ̀run àpáàdì ti Satani. Bí a bá ń tọ̀jú iyéméjì àti àìgbàgbọ̀ sínú ọ̀kàn, a ọ̀ò mú àwọn ọ̀jìṣé olòòótọ̀ kúro lọdọ̀ àwọn èniyàn tí wọn rò pé àwọn mọ̀ púpọ̀. ‘Bí iwọ̀ bá ti mọ̀,’ ni Kristi wí, ‘àní iwọ̀ pèlú, ní ó kéré tán ní ọ̀jọ̀ rẹ̀ yìi, àwọn ohun tí ó jẹ́ ti àlàáfíà rẹ̀! sùgbọ̀n nísinsin yìi wọn ti fara pamọ̀ kúro ní ọ̀jú rẹ̀.”

“Síbèsíbẹ̀, ipilẹ̀ Ọlọrun dúró ọ̀nọ̀n. Olúwa mọ̀ àwọn tí í ẹ̀ Tirẹ̀. Ọ̀jìṣé tí a ti yà sí mímọ̀ kò gbọ̀dọ̀ ní àrẹ̀kẹ̀kẹ̀ kankan ní ẹ̀nu rẹ̀. Ó gbọ̀dọ̀ hàn gbangba bí ọ̀sán, kí ó sì bọ̀ lówọ̀ gbogbo àbàwọn ibi. Iṣé-iránsẹ̀ àti ẹ̀rọ̀ itẹ̀wé tí a ti yà sí mímọ̀ yóò jẹ́ agbára ní fifi imọ̀lẹ̀ ọ̀tító tàn sórí iran oníwà àitọ̀ yìi. Imọ̀lẹ̀, ẹ̀yìn ará, imọ̀lẹ̀ sí i ni a nílò. Fẹ́ ipè ní Sioni; ké ikilọ̀ ní orí òkè mímọ̀. Kó ogun Olúwa jọ, pèlú ọ̀kàn tí a ti yà sí mímọ̀, láti gbọ̀ ohun tí Olúwa yóò sọ fún àwọn èniyàn Rẹ̀; nítorí Ó ti mú imọ̀lẹ̀ pọ̀ sí i fún gbogbo àwọn tí yóò gbọ̀. Kí wọn di ológun tí a ti há mọ̀ra tí a sì ti pèsè tán, kí wọn sì gòkè lọ sí ogun—sí iránlówọ̀ Olúwa lòdì sí àwọn alágbára. Ọlọrun tikára Rẹ̀ yóò ọ̀sẹ́ fún Israeli. Gbogbo ahọ̀n èké ni a ó pa mọ̀. Ọ̀wọ̀ àwọn àngẹ̀li yóò bì subù àwọn ọ̀nà ète itanjẹ́ tí a ń dá silẹ̀. Àwọn odi-olodi Satani kì yóò borí láéláé. Iṣẹgun yóò bá ihinrere àngẹ̀li kẹ̀ta lọ. Gẹ́gẹ́ bí Balógun ogun Olúwa ti wó ọ̀giri Jeriko lulẹ̀, bẹ̀ ẹ̀ ni àwọn èniyàn tí ń pa ọ̀fin Ọlọrun mọ̀ yóò ẹ̀gun, gbogbo àwọn agbára alatakò yóò sì di ẹ̀ni iṣẹgun lóri wọn. Kí ọ̀kàn kankan má ẹ̀ kerora sí àwọn iránsẹ̀ Ọlọrun tí wọn ti tò yín wá pèlú ọ̀rọ̀ tí a rán

látí ọ̀run. È má ẹ̀ máa wá àṣiṣe nínú wọn mọ̀, ní síso pé, ‘Wọn dájú ju; wọn sọ̀rò le ju.’ Wọn lè sọ̀rò líle; sùgbón kò ha yẹ bí? Ọ̀lọ̀run yóò mú kí etí àwọn olùgbọ̀ máa ta bí wọn kò bá fetí sí ohùn Rẹ̀ tàbí sí ọ̀rọ̀ Rẹ̀. Yóò kígbẹ̀ ẹ̀sùn sí àwọn tí ń kọ̀ ọ̀rọ̀ Ọ̀lọ̀run sílẹ̀.”

“Sátàní tí gbé gbogbo igbésẹ̀ tí ó ẹ̀cé ẹ̀ kalẹ̀ kí ohunkóhun má bàa wọ̀ láàárín wa gégé bí èniyàn kan látí bá wa wí, àti látí bá wa sọ̀rò ní ibáwí, àti látí rọ̀ wá látí fi àwọn àṣiṣe wa sílẹ̀. Sùgbón àwọn èniyàn kan wà tí yóò gbé àpótí májẹmú Ọ̀lọ̀run. Àwọn kan yóò jade kúrò láàárín wa tí wọn kì yóò sì tún gbé àpótí náà mọ̀. Sùgbón àwọn wọ̀nyí kò lè kọ̀ odi látí dí òtítọ̀ lówó; nítorí yóò máa tẹ̀síwájú lọ, yóò sì máa gòkè lọ títí dé ọ̀pin. Ní igbà àtijọ̀, Ọ̀lọ̀run tí gbé àwọn èniyàn dide, ó sì ẹ̀ ní àwọn èniyàn ànfààní tí ń dúró, tí a tí pèsè sílẹ̀ látí ẹ̀ ifẹ̀ Rẹ̀—àwọn èniyàn tí yóò la àwọn idènà kojá, èyí tí ó jẹ̀ bí odi tí a fi amọ̀ tí kò ní agbára fi lélé. Nígbà tí Ọ̀lọ̀run bá fi Èmí Rẹ̀ sára àwọn èniyàn, wọn yóò ẹ̀sẹ̀. Wọn yóò kéde ọ̀rọ̀ Olúwa; wọn yóò gbé ohùn wọn sókè bí ipè. A kì yóò dín òtítọ̀ kù tàbí kí ó pàdànu agbára rẹ̀ ní ọ̀wọ̀ wọn. Wọn yóò fi irékojá wọn hàn fún àwọn èniyàn, àti ẹ̀sẹ̀ wọn fún ilé Jákòbù.” Testimonies to Ministers, 409–411.